

18. 4. 2016
9. TŘÍDA ČJ

ČESKÝ JAZYK

9

NEOTVÍREJ, DOKUD NEDOSTANEŠ POKYN!

Test obsahuje 40 úloh na 45 minut.
Každá úloha má právě jedno správné řešení.
Úlohy můžeš řešit v libovolném pořadí.
Sleduj během řešení čas, který ti zbývá.

Žádná část tohoto materiálu nesmí být žádným způsobem reprodukována bez předchozího souhlasu společnosti Scio.
Tento test je určen výhradně pro použití v dubnu 2016.

ČESKÝ JAZYK

9. třída

1.

Zkoumá způsob výstavby jazykového projevu, tj. způsob zpracování obsahu a využití jazykových prostředků, např. vhodný výběr slov, uspořádání vět a jejich spojení v souvislý text.

Která z následujících jazykových disciplín je charakterizována v uvedeném textu?

- (A) tvarosloví
- (B) nauka o slovní zásobě
- (C) skladba
- (D) stylistika

2.

Výrazem *asimilace* (*spodoba*) *znělosti* se v jazykovědě označují hláskové změny, které vznikají většinou kvůli zjednodušení výslovnosti. Jedná se o přizpůsobení výslovnosti jedné hlásky jiné hláске, většinou sousední. Přizpůsobená hláska může měnit své různé vlastnosti (např. znělost).

U kterého z následujících slov se projevuje při výslovnosti hlásková asimilace (*spodoba*)?

- (A) čerstvý
- (B) když
- (C) vždycky
- (D) bubnuj

3.

Která z následujících možností je napsána pravopisně správně?

- (A) Zbíhají se vám sliny? Sezóna grilování začíná už dnes.
- (B) Převážený bagr začal hořet, řidič tahače to ale včas spozoroval.
- (C) Státní veterinární správa hlídá nezávadnost živočišných potravin.
- (D) Cenu za skrácení oděvu najdete v ceníku na našich stránkách.

4.

Která z následujících možností je celá napsána pravopisně správně?

- (A) demise vlády, hlasitá syréna
- (B) mladý pirotechnik, sladký piškot
- (C) egyptská pyramida, řecká fylozofie
- (D) rádiový signál, židovská synagoga

5.

Které z následujících souvětí je z hlediska interpunkce napsáno pravopisně správně?

- (A) Zdeněk Fibich, autor oper, klavírních cyklů, melodramat a symfonií, prožil větší část svého života v Praze, kde se věnoval komponování a výuce hudby.
- (B) Památník Leoše Janáčka v Hukvaldech, byl po rekonstrukci v roce 2000 znovu otevřen veřejnosti i s novou naučnou expozicí, která mapuje Janáčkův vztah k rodným Hukvaldům.
- (C) Se jménem Bohuslava Martinů je spjaté romantické, i když pro život trochu nepraktické místo – malá světnička, ve věži kostela sv. Jakuba v Poličce, kde se slavný hudební skladatel narodil.
- (D) Poslední návštěva Bedřicha Smetany v Litomyšli se konala 18. září 1880, kdy jej Ferdinand Ruth, předseda Spolku akademiků v Litomyšli pozval na odhalení pamětní desky připomínající skladatelovo narození.

6.

Který z následujících místních názvů obsahuje pravopisnou **chybu**?

- (A) třída Karla IV.
- (B) ulice 1. května
- (C) ulice bratřanců Veverkových
- (D) ulice Mezi Školami

7.

Která z následujících možností je napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Většina z nás rádi pijeme po ránu dobrou a čerstvou kávu.
- (B) Některé děti se rozhodli psát úkol samy, za jiné rozhodli rodiče.
- (C) Spousta zemědělců letos opět prodávali své výrobky na farmářských trzích.
- (D) Pokud víte o někom, koho by mohly naše zprávy zajímat, prosím, přepošlete.

8.

Která z následujících možností obsahuje **chybu** ve skloňování podstatných jmen?

- (A) Napsal novou knihu o Sázavském klášteře.
- (B) Ryby se v chovném rybníce dokrmují různými směsmi.
- (C) Lesní klub pro děti se zapojí do světového dnu Uklidme svět.
- (D) V tom druhém příkladě jsi zapomněl dopsat k výsledku jednu nulu.

9.

Ve které z následujících možností je použit slovesný rod trpný?

- (A) Kino Lucerna uvede nový film.
- (B) Letos se budou nosit kratší sukně.
- (C) Chtějí si na zahradě postavit pergolu.
- (D) Náprstkovo muzeum najdeme v Praze.

10.

Která z následujících vět **neobsahuje** doplněk?

- (A) V roce 2011 povýšili prince Williama na plukovníka.
- (B) Z celonoční bojovky se vrátili celí prokřehlí.
- (C) Vždycky se mu snažila dávat dobré rady.
- (D) Před pěti minutami viděl Báru odcházet.

11.

Která z následujících vět **není** jednočlenná?

- (A) Přes noc zase trochu nasněžilo.
- (B) Z jeskyně se vůbec nic neozývalo.
- (C) Po večeři se mluvilo o všem možném.
- (D) Celou cestu mi nesnesitelně pískalo v uších.

TEXT K ÚLOHÁM 12 AŽ 17

„Jak dopad šerm?“ povídá. Chtěl prostě, abych přestal číst, chtěl mi zkazit zábavu. Na šermu mu starou belu záleželo.
„Vyhráli jsme nebo jak?“ povídá.

„Nikdo nevyhrál,“ povídám. Ale hlavu jsem stejně nezvedl.
(...)

„Že nikdo nevyhrál?“ povídá. „Jak to?“

„Já zapomněl končírě a všechny ty ostatní věci v podzemce.“ Ještě pořád jsem se na něj nepodíval.

„Pro krindapána, v podzemce! Tos je jako ztratil!“

„Vlezli jsme do špatného vozu. Já musel v jednom kuse vstávat a dívat se na ten pitomej plán na stěně.“

Přišel ke mně a postavil se mi přímo do světla. „Hele,“ povídám, „cos přišel, čtu jednu a tu samou větu minimálně už po dvacátý.“

Každýmu jinýmu než Ackleymu by to došlo. Ale kdepak tomu! „Myslíš, že to budeš muset zatáhnout?“ zeptal se mě.

„Já nevím, a je mi to fuk. Co kdyby sis takhle sed, Acklínku, nebo něco. Máš moc tlustý sklo.“ Nesnášel, když mu někdo řekl „Acklínku“. Věčně mi vykládal, že jsem štěně, poněvadž jemu bylo osmnáct a mně teprv šestnáct. Mohl vyhltnout z kůže, když jsem mu řekl „Acklínku“.

Stál tam dál. Byl to přesně ten typ kluka, kterej vám nejde ze světla, když ho o to požádáte. Nakonec z toho světla přece jenom šel, ale když ho o to člověk požádal, tak mu to trvalo mnohem dýl. „Co to čteš?“ povídá.

„Knihu.“

Obrátil mi knihu a podíval se na desky, aby viděl, jak se to jmenuje. „Je to dobrý?“ zeptal se.

„Ta věta, co čtu, je senzační.“ Dovedu bejt značně sarkastickéj, když jsem ve formě. Ale on to stejně nezaznamenal.

12.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu **není** pravdivé?

- (A) V textu se výrazně uplatňuje charakteristika.
- (B) Jedna z postav je zároveň i vypravěčem.
- (C) Vypravěč komentuje děj a chování postav.
- (D) V textu převládá vyprávěcí postup.

13.

Které z následujících slov se v uvedeném textu objevuje v přeneseném významu? (Slova jsou v textu podtržena.)

- (A) podzemka
- (B) světlo
- (C) štěně
- (D) knih

14.

Kterým z následujících slov lze nahradit slovo *sarkastickéj* v uvedeném textu, aby význam sdělení zůstal zachován? (Slovo je v textu podtrženo.)

- (A) jízlivej
- (B) hádavej
- (C) směšnej
- (D) protivnej

15.

Mohl vyhltnout z kůže, když jsem mu řekl „Acklínku“.

Která z následujících možností je synonymní (souznačná) k rčení použitému v uvedeném souvětí z úvodního textu?

- (A) byl samá ruka, samá noha
- (B) šli s ním všichni čerti
- (C) měl o kolečko víc
- (D) měl penu u úst

16.

hyperbola (z řec. hyperbolé = nadsázka) – umělecký prostředek, který zvětčuje určitý rys z expresivních důvodů s cílem zvýraznit jej (např. *Umírám smíchy. Přišlo tam moře lidí.*)

(Slovník literární teorie – upraveno)

Ve které z následujících částí uvedeného textu se objevuje hyperbola?

- (A) Ta věta, co čtu, je senzační.
- (B) Čtu jednu a tu samou větu minimálně po dvacátý...
- (C) Dovedu bejt značně sarkastickéj, když jsem ve formě.
- (D) Pro krindapána, v podzemce! Tos je jako ztratil?

17.

U slova *podzemka* se uplatňují dva slovoslovné procesy: derivace = odvozování pomocí předpon a přípon a univerbizace = vytvoření jednoslovného pojmenování z víceslovného.

U kterého z následujících slov došlo ke stejnému jevu jako u slova *podzemka* z uvedeného textu?

- (A) vozovka
- (B) odpoledka
- (C) tělocvična
- (D) pohodářka

TEXT K ÚLOHÁM 18 AŽ 25

Amsterdam

Amsterdam byl východoindickým plachetníkem, tedy největším typem obchodní lodě v 17. a 18. století. Tyto koráby dopravovaly zboží mezi Evropou a Asíí.

Amsterdam, loď postavenou v loděnicích patřících nizozemské Východoindické společnosti ve městě, podle něhož byla nazvaná, spustili na vodu roku 1748, aby se plavila do vzdálených kolonií, kupříkladu do Batávie (dnešní Jakarta na Jávě). Loď opustila nizozemský přístav Texel v lednu 1749 pod velením kapitána Willema Klumpa. Avšak dva týdny poté, co se vydala na moře, byla zahánána na mělčinu u jihoanglického pobřeží. V prudké bouři přišel Amsterdam o kormidlo a četní lidé vážně onemocněli morem. Neovladatelná loď uvízla nedaleko Hastingsu. Pod asi šestimetrovou vrstvou bahna a písku se dochovala velká část trupu, včetně většiny spodní paluby a podponorové části trupu. Na základě archeologických nálezů z vraku a historických dokumentů a plánů vznikla v roce 1991 replika, která se dnes nalézá v amsterdamském muzeu Scheepvaart.

Amsterdam se vyznačuje typickým uspořádáním východoindického plachetníku z 18. století. Nese třístěžňové oplachtění, jež bylo v tehdejší době téměř univerzální (to znamená tři příčné plachty na předním a hlavním stěžni a jednu příčnou a podélnou na stěžni zadním). Zád' má dvě řady oken, která osvětlovala kabiny obývané důstojníky a cestujícími. Zadobocní galerie po obou stranách trupu obsahují toalety. Na kormové palubě těsně před kapitánovou kajutou je umístěno kormidelní kolo. Mezi touto palubou a přední nástavbou je mezera zvaná středopalubí. [...] Člunová paluba, nejvyšší souvislá paluba lodě, je dobře vyzbrojená, ale jsou na ní i kabiny pro cestující. Vzadu na této palubě je osazeno vratidlo, sloužící ke zvedání kotev a ráhen.

18.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Uspořádání plachet na třech stěžních bylo v 18. století typické.
- (B) V roce 1748 se plachetník Amsterdam vydal na cestu z Nizozemska.
- (C) Vrak plachetníku Amsterdam můžeme spatřit v muzeu Scheepvaart.
- (D) Amsterdam se svou stavbou odlišoval od ostatních východoindických plachetníků.

19.

Amsterdam, loď postavenou v loděnicích patřících nizozemské Východoindické společnosti ve městě, podle něhož byla nazvaná, spustili na vodu roku 1748, aby se plavila do vzdálených kolonií, kupříkladu do Batávie (dnešní Jakarta na Jávě).

Na kterou z následujících otázek je informace potvrzená v uvedeném souvětí z úvodního textu jednoznačně správnou odpovědí?

- (A) Kde byla loď Amsterdam vyrobena?
- (B) Komu loď Amsterdam patřila?
- (C) Kdo byl vlastníkem loděnice?
- (D) Podle čeho byla loď nazvána?

20.

Ke kterému z následujících slohových útvarů nejspíše patří uvedený text?

- (A) k vypravování
- (B) k oznámení
- (C) ke zprávě
- (D) k výkladu

21.

Ve které z následujících možností je nejlépe vyjádřen význam výrazu *četní lidé* z uvedeného textu?

- (A) jednotliví lidé
- (B) množství lidí
- (C) několik lidí
- (D) všichni lidé

22.

Amsterdam, loď postavenou v loděnicích patřících nizozemské Východoindické společnosti ve městě, podle něhož byla nazvaná, spustili na vodu roku 1748.

V uvedeném souvětí z úvodního textu se píše, jak vzniklo pojmenování lodi Amsterdam. Ve které z následujících možností je správně popsán princip uplatněný při vzniku tohoto názvu?

- (A) přenesení významu na základě vnitřní souvislosti
- (B) přenesení významu na základě vnější podobnosti
- (C) složení pojmenování ze dvou slov
- (D) záměna pojmenování části za pojmenování celku

23.

Kterou z následujících dvojic slov z uvedeného textu tvoří slova příbuzná?

- (A) koráb – loď
- (B) loď – loděnice
- (C) moře – přístav
- (D) plavit se – vydat se

24.

Která z následujících možností z uvedeného textu obsahuje dokonavé sloveso?

- (A) Aby se plavila do vzdálených kolonií.
- (B) Amsterdam se vyznačuje typickým uspořádáním.
- (C) Loď opustila nizozemský přístav Texel v lednu 1749.
- (D) Tyto koráby dopravovaly zboží mezi Evropou a Asií.

25.

Člunová paluba, nejvyšší souvislá paluba lodě, je dobře vyzbrojená, ale jsou na ní i kabiny pro cestující.

Které z následujících tvrzení o uvedeném souvětí z úvodního textu **není** pravdivé?

- (A) Větný celek je složen ze tří vět.
- (B) Souvětí obsahuje přívlastek shodný i neshodný.
- (C) V souvětí se nachází přísudek jmenný se sponou.
- (D) V souvětí se vyskytuje příslovečné určení místa.

TEXT K ÚLOHÁM 26 AŽ 28

Miloš Kratochvíl

Celá vesnice se těší –
zavítá k nám cirkus bleší!

V pátek přišel na návěs
tulák a s ním starý pes.
„Tak jsem u vás!“ tulák volá.
„Já, pes Rek a bleší škola!
Kdo má deset korun v hrsti,
smí hladit psa proti srsti!“

Přihlásil se truhlář Pech,
pohlídl psa po zádech
a psí blechy na to tata
změnily ho v akrobata.

Skákal jak stín čertích rohů,
dal si za krk pravou nohu...
„Vidíte to!“ tulák křičí,
„jak s ním blechy krásně cvičí!“

Tak vypadá cirkus bleší.
Kdo ho nezná, ať se těší!

26.

Které z následujících tvrzení **nevyplývá** z uvedeného textu?

- (A) Vesničané se těšili na představení.
- (B) Truhlář skákal, protože měl blechy.
- (C) Tulák napálil nic netušícího truhláře.
- (D) Všichni venkované tulákovi zaplatili za cirkus.

27.

Který z následujících rýmů se uplatňuje v uvedeném textu?

- (A) střídavý (abab)
- (B) obkročný (abba)
- (C) sdružený (aabb)
- (D) nepravidelný

28.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu je pravdivé?

- (A) Je to lyrika v próze.
- (B) Je to epika ve verších.
- (C) Je to veršované drama.
- (D) Je to lyrika ve verších.

TEXT K ÚLOHÁM 29 AŽ 32

Máte vy sám nějaké zkušenosti se sprejováním, graffiti?

Mě graffiti zasáhlo silně, hned jak se po revoluci objevilo v ulicích Bránka, kde bydlím. Nevěděl jsem, co to znamená, kdo to dělá, proč to dělá. Ale působilo to monumentálně, až mysticky. Postupně jsem do toho pronikal a seznamoval se se skutečnými writery. Byl jsem na několika nočních akcích a zažil i honičku s policií.

Co pro vás graffiti znamená?

Graffiti je reakce, někdy možná agresivní, na vyhaslou městskou civilizaci. Reakce na unifikovanou betonovou architekturu, reakce na reklamou naklonovaný svět. Každé graffiti je originál, má svůj názor a svého autora. Ale domy, auta, billboardy, oblečení, všechno, v čem se nacházíme, je dnes unifikované, okopírované. Barvy, tvary a slova jsou předem vypočítané, naprogramované a vylisované. Z toho veškerého městského hnusu je graffiti vlastně to nejhezčí.

Plánujete do budoucna nějaké pokračování Vejšky?

To si řekne čas a diváci. Ale jestli bude třetí díl, nebude se odehrávat v Čechách, ale v Americe. A bude se jmenovat třeba „Džob“.

29.

Která z následujících výpovědí z prvního odstavce uvedeného textu obsahuje vyjádření názoru?

- (A) Mě graffiti zasáhlo silně, hned jak se po revoluci objevilo v ulicích Bránka, kde bydlím.
- (B) Nevěděl jsem, co to znamená, kdo to dělá, proč to dělá.
- (C) Ale působilo to monumentálně, až mysticky.
- (D) Byl jsem na několika nočních akcích a zažil i honičku s policií.

30.

Kterým z následujících slov lze nejlépe nahradit slovo unifikované ve 2. odpovědi v uvedeném textu, aby význam sdělení zůstal zachován?

- (A) umělé
- (B) obecné
- (C) vyhaslé
- (D) sjednocené

31.

Nevěděl jsem, co to znamená, kdo to dělá, proč to dělá.

Které z následujících tvrzení o uvedeném souvětí z úvodního textu je pravdivé?

- (A) Všechny vedlejší věty jsou předmětné.
- (B) Věta uvozená zájmenem *kdo* je podmětová.
- (C) Mezi vedlejšími větami je poměr stupňovací.
- (D) Podmět hlavní věty je vyjádřený vedlejší větou.

32.

Ale *domy, auta, billboardy, oblečení, všechno, v čem se nacházíme, je dnes unifikované, okopírované.*

Ale působilo to *monumentálně, až mysticky.*

Ale *jestli bude třetí díl, nebude se odehrávat v Čechách, ale v Americe.*

Ve které z následujících možností jsou správně a ve správném pořadí pojmenovány poměry mezi větnými členy podtrženými v uvedených výpovědích z úvodního textu?

- (A) stupňovací, slučovací, vylučovací
- (B) odporovací, slučovací, odporovací
- (C) slučovací, stupňovací, odporovací
- (D) odporovací, slučovací, stupňovací

TEXT K ÚLOHÁM 33 AŽ 36

Vývoj psa nekončí dovršením šteněčného období. Podobně jako my se i naši čtyřnožci učí po celý život novým věcem – jak pozitivním, tak negativním. Na jednu stranu je to _____, neboť i později tak máme možnost zbavit našeho čtyřnohého kamaráda jeho „naučeného“ strachu. Na druhou stranu to však znamená, že psy mohou začít trápit úzkosti, které nemají _____ v jeho šteněčném období.

Psi se učí od jiných psů – to již mnohokrát prokázala etologická pozorování. Platí to ale bohužel i o úzkostném chování. Hledá-li váš pes vzor ve svém čtyřnohém *kumpánovi*, kterého považuje za jakéhosi otcovského přítele, pak bude bezesporu přejímat i zvláštnosti z rejstříku jeho způsobů chování. Jestliže se jeho zvířecí „vzor“ při společné procházce často lekne, když to někde v dálce bouchne, pak tento „tik“ může zakrátko „odkoukat“ také váš pes a vytvořit si rovněž fobii ze zvuků – aniž by sám získal negativní zkušenosti.

33.

Která z následujících možností obsahuje slova, jež je nutno postupně doplnit na vynechaná místa v uvedeném textu, aby byl smysluplný?

- (A) problém, váhu
- (B) možnost, vzor
- (C) zábava, původ
- (D) štěstí, kořeny

34.

Na kterou z následujících otázek vůbec **nelze** nalézt odpověď v uvedeném textu?

- (A) Jakým způsobem může pes přijít k „tikům“?
- (B) Jakým typem strachu může pes trpět?
- (C) Jak pomoci psovi od jeho úzkosti?
- (D) Kdy končí vývoj psa?

35.

Kterým z následujících slov je **nejméně** vhodné nahradit slovo *kumpánovi* v uvedeném textu, má-li význam sdělení zůstat zachován?

- (A) partákovi
- (B) komplicovi
- (C) kamarádovi
- (D) společníkovi

36.

Který z následujících typů slov **není** obsažen v 1. odstavci uvedeného textu?

- (A) slova opačného významu
- (B) slova složená
- (C) slova odvozená
- (D) slova zvukomalebná

TEXT K ÚLOHÁM 37 A 38

pominout *kniž.* 1 uplynout (*dobu*), uběhnout, utéci 2 ustát (*děšť*), přestat, ztratit se, zaniknout, minout 3 nevšimnout si čeho, přejít co, opominout, vynechat

37.

V uvedeném textu je použita zkratka *kniž.*, jedná se o zkratku označující určitou skupinu slov. Které z následujících tvrzení o slovech spadajících do této skupiny je pravdivé?

- (A) Mohou mít příznak zastaralosti.
- (B) Mají více významů.
- (C) Patří k novější slovní zásobě.
- (D) Jinde než v knihách je nenajdeme.

38.

Ze které z následujících jazykových příruček nejspíše pochází uvedený text?

- (A) z Pravidel českého pravopisu
- (B) ze Slovníku cizích slov
- (C) ze Slovníku českých synonym
- (D) ze Slovníku etymologického

39.

Přídavná jména končící na *-lcí* jsou často používána v nesprávném kontextu. Ve které z následujících možností je tvar slova *čistící* použit správně?

- (A) K čištění skla se používají také čistící směsi obsahující amoniak.
- (B) Nabízíme široký sortiment čistících prostředků pro domácnost.
- (C) Poradíte mi, jaké čistící tablety bych měla používat do kávovaru?
- (D) Vestibul dnes nešlo uklidit, protože stroj čistící podlahu se zasekl.

40.

- (A) a vůz se při jízdě z kopce smýkal
- (B) až několikametrové zářezy vyryté koly vozů v místech
- (C) Po starých cestách zbyly v krajině úvozy
- (D) kde cesta překonávala nějaké převýšení
- (E) a vyrýval stopu do povrchu cesty

Ve které z následujících možností jsou části uvedeného textu (označené písmeny A–E) seřazeny tak, aby byl celý text smysluplný a mluvnicky správný? (V uvedeném textu chybějí rozdělovací znaménka.)

- (A) (C) – (D) – (B) – (E) – (A)
- (B) (C) – (A) – (E) – (B) – (D)
- (C) (C) – (B) – (D) – (A) – (E)
- (D) (C) – (D) – (A) – (B) – (E)

Zdroje použitých textů

Text k úlohám 12 až 17: SALINGER, J. D. *Kdo chytá v žitě*. 2. vyd. Praha: Odeon, 1968. 173, [2] s.

Text k úlohám 18 až 25: LAVERY, Brian. *Lodě: 5000 let námořních dobrodružství*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2005. 400 s. ISBN 80-242-1471-7. Upraveno.

Text k úlohám 26 až 28: KRATOCHVÍL, Miloš. *Bleší cirkus. Vše pro Vaše děti* [online]. [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: <http://vseprovasedeti.webnode.cz/products/bleši-cirkus/>.

Text k úlohám 29 až 32: KUBÍKOVÁ, Lucie. *Ve škole jsem se nic nenaučil, říká Vorel. Zážitky zúročil ve Vejšce*. *Lidovky.cz* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ve-skole-jsem-se-nic-nenaučil-rika-tomas-vorel-svoje-zazitky-zuročil-ve-vejšce-1hw-/kultura.aspx?c=A140131_114105_ln_kultura_hep.

Text k úlohám 33 až 36: MACK, Anja a WOLF, Kirsten. *Můj pes má strach*. České vyd. 1. Praha: Jan Vašut, 2010. 64 s. Jak na to. ISBN 978-80-7236-622-4.

Text k úlohám 37 a 38: Vzhledem k povaze některých úloh k textu není zdroj uveden.